

Konstitutionsutskottets betänkande

1982/83:18

om tystnadsplikt för bl. a. ledamöterna i advokatsamfundets disciplinnämnd (del av prop. 1982/83:42)

I detta betänkande behandlas proposition 1982/83:42 såvitt avser den föreslagna ändringen i 8 kap. 6 § rättegångsbalken samt den med anledning härav väckta motionen 1982/83:56 av Allan Ekström och Gunnar Biörck i Värmdö (båda m).

Propositionens förslag i övrigt, vilka beretts av justitieutskottet, har antagits av riksdagen (JuU 1982/83:12, rskr 1982/83:84).

Propositionen i den nu aktuella delen

I propositionen hemställs såvitt nu är i fråga att riksdagen måtte anta det i propositionen framlagda förslaget till ny lydelse av 8 kap. 6 § rättegångsbalken. Förslaget innebär att en bestämmelse om tystnadsplikt för bl. a. ledamöter av advokatsamfundets disciplinnämnd införs. Tystnadsplikten skall enligt förslaget inte bryta meddelarfriheten.

Motionen

I motion 1982/83:56 av Allan Ekström och Gunnar Biörck i Värmdö (båda m) hemställs, att riksdagen beslutar att 16 kap. sekretesslagen förses med det tillägg som föranleds av införandet av tystnadsplikt i 8 kap. 6 § rättegångsbalken.

Enligt motionen saknas anledning att tillåta en ordning som medger att de mest ömtåliga uppgifter om en helt oskyldig privatperson eller om ett företag kan lämnas ut trots att tystnadsplikt föreligger för uppgifterna. Detta blir enligt motionen följden av att den aktuella tystnadsplikten inte bryter igenom meddelarfriheten ens när det gäller uppgifter om en advokats klienter.

Huvuddragen i gällande rätt när det gäller förhållandet mellan tystnadsplikt och meddelarfrihet

16 kap. sekretesslagen reglerar de fall när en tystnadsplikt bryter den i tryckfrihetsförordningen förankrade rätten att lämna meddelande till tryckt skrift. När det gäller advokats verksamhet bryter den tystnadsplikt en advokat har beträffande uppgifter om sina klienter meddelarfriheten (16 kap. 1 § 6 sekretesslagen jämförd med 8 kap. 4 § tredje meningen rättegångsbalken). Däremot gäller meddelarfrihet för tystnadsplikt enligt

9 kap. 12 § sekretesslagen, dvs. bl. a. i ärende om någons inträde i advokatsamfundet, om disciplinärt ingripande mot advokat eller om advokats uteslutning ur samfundet. Sekretessen enligt detta stadgande avser uppgifter om en advokats ekonomiska ställning eller annans personliga eller ekonomiska förhållanden. Sekretessen gäller under förutsättning att det kan antas att den som uppgiften rör lider skada eller men om uppgiften röjs. Sekretessen tar endast sikte på sådana uppgifter som förekommer i det allmännas verksamhet. Paragrafen ger således inte något sekretesskydd för verksamheten i advokatsamfundets disciplinnämnd.

Propositionens ställningstagande

Frågan om meddelarfrihet när det gäller den i propositionen föreslagna tystnadsplikten i 8 kap. 6 § rättegångsbalken tas upp till diskussion i propositionen. Följande anför i frågan (s. 12–13).

En särskild fråga är huruvida de som deltar i handläggningen av tillsyns-ärenden bör ha frihet att utan hinder av tystnadsplikten lämna normalt hemliga uppgifter för publicering i tryckt skrift, radio eller TV. I dag gäller sådan meddelarfrihet. Enligt min mening saknas det anledning att i detta avseende ändra gällande ordning enbart därför att det införs en möjlighet att ingripa med straffsanktioner. Mot en ändring talar särskilt det förhållandet att det här är fråga om myndighetsutövning och det allmänt sett är önskvärt att det så långt som möjligt föreligger meddelarfrihet i fråga om uppgifter som hänför sig till myndighetsutövning. Jag vill också erinra om att meddelarfrihet gäller för sådana uppgifter om disciplinära åtgärder mot en advokat som är sekretessbelagda enligt 9 kap. 12 § sekretesslagen.

Det skulle möjligen kunna övervägas att begränsa meddelarfriheten i fråga om sådana uppgifter som rör en advokats klienter. Beträffande uppgifter om klienter har nämligen advokaterna själva inte någon meddelarfrihet (se 16 kap. 1 § 6 sekretesslagen). Jag vill emellertid erinra om att den nuvarande ordningen har fungerat utan att, såvitt är känt, några olägenheter har uppkommit. Det skulle dessutom skapa praktiska gränsdragningsproblem om uppgifter om klienter undantogs från meddelarfriheten men inte uppgifter om advokaterna själva. Vidare skulle regleringen bli onödigt invecklad.

På grund av det anförda är jag inte beredd att föreslå någon begränsning i meddelarfriheten för dem som deltar i samfundets tillsynsverksamhet.

Frågans tidigare behandling

Vid riksdagsbehandlingen av propositionen med förslag till ny sekretesslag (prop. 1979/80:2) uppehöll sig konstitutionsutskottet ingående vid frågan om förhållandet mellan tystnadsplikt och meddelarfrihet (KU 1979/80:37 s. 14 ff.). Utskottet konstaterade avslutningsvis att det ingick i yttrandefrihetsutredningens uppgifter att i vissa angivna hänseenden behandla meddelarfriheten. Utskottet förutsatte att yttrandefrihetsutredningen därvid skulle komma att göra en noggrann genomgång av de enskilda sekretessbestäm-

melsernas förhållande till meddelarfriheten. Detta uttalande gav riksdagen regeringen till känna. Utskottet konstaterade slutligen, att det innan resultatet av yttrandefrihetsutredningens arbete förelåg inte fanns tillräckligt tungt vägande skäl att göra några ändringar i propositionens förslag angående relationen mellan tystnadsplikt och meddelarfrihet.

Enligt vad som uppgivits väntas yttrandefrihetsutredningen avsluta sitt arbete under 1983.

Utskottet

Utskottet har ingen erinran mot propositionens förslag att införa en särskild regel i rättegångsbalken om tystnadsplikt för ledamöter av advokatsamfundets disciplinnämnd.

Den aktuella tystnadsplikten föreslås inte bryta meddelarfriheten, dvs. rätten att trots en tystnadsplikt lämna uppgifter för publicering i tryckt skrift, radio eller TV.

I motion 1982/83:56 av Allan Ekström och Gunnar Biörck i Värmdö (båda m) godtas inte propositionens förslag på denna punkt utan det föreslås att tystnadsplikten skall särskilt med hänsyn till advokaternas klienter bryta meddelarfriheten.

Frågan behandlas förhållandevis ingående i propositionen. Där framhålls bl. a. att meddelarfrihet f. n. gäller för dem som deltar i handläggningen av tillsynsärenden och att det inte finns anledning att ändra gällande ordning enbart därför att det införs en möjlighet att ingripa med straffsanktioner. Vidare erinras om dels att det här är fråga om myndighetsutövning och att det allmänt sett är önskvärt att så långt är möjligt ha meddelarfrihet beträffande uppgifter hänförliga till myndighetsutövning, dels att meddelarfrihet föreligger för sådana uppgifter om disciplinära åtgärder mot en advokat som är sekretessbelagda enligt 9 kap. 12 § sekretesslagen.

Även möjligheten att införa ett meddelarskydd enbart för uppgifter om advokaters klienter tas upp i propositionen mot bakgrund av att advokaterna själva saknar meddelarfrihet för sådana uppgifter. Med hänsyn bl. a. till att den nuvarande ordningen fungerat utan några kända olägenheter tillbakavisar propositionen också en sådan lösning.

Utskottet ansluter sig till propositionens bedömning och anser det således inte påkallat att låta den nu föreslagna tystnadsplikten bryta meddelarfriheten. Utskottet vill i sammanhanget erinra om att yttrandefrihetsutredningen har i uppdrag att se över den nu rådande ordningen vad gäller förhållandet mellan tystnadsplikt och meddelarfrihet och att utredningens slutbetänkande väntas föreligga under innevarande år.

Mot bakgrund av det anförda godtar utskottet propositionens förslag i den del som bereds av utskottet och avstyrker motionen. Den föreslagna ändringen av 8 kap. 6 § rättegångsbalken bör träda i kraft den 1 april 1983.

Utskottet hemställer

att riksdagen med bifall till proposition 1982/83:42 såvitt nu är i fråga

- a) antar propositionens förslag till ny lydelse av 8 kap. 6 § rättegångsbalken med den ändringen att ikraftträdandet bestäms till den 1 april 1983,
- b) avslår motion 1982/83:56.

Stockholm den 1 februari 1983

På konstitutionsutskottets vägnar

OLLE SVENSSON

Närvarande: Olle Svensson (s), Anders Björck (m), Yngve Nyquist (s), Bertil Fiskesjö (c), Kurt Ove Johansson (s), Kerstin Nilsson (s), Gunnar Biörck i Värmdö (m), Sven-Erik Nordin (c), Sture Thun (s), Anita Modin (s), Elisabeth Fleetwood (m), Karin Ahrlund (fp), Nils Berndtson (vpk), Birger Hagård (m) och Ove Karlsson (s)*.

*Ej närvarande vid justeringen.

Reservation

av Anders Björck, Gunnar Biörck, Elisabeth Fleetwood, Birger Hagård (alla m) som ansett

dels att utskottet fr. o. m. det stycke som börjar "Utskottet ansluter sig" t. o. m. det stycke som slutar "avstyrker motionen" bort anföra följande:

Utskottet delar icke regeringens uppfattning att den tystnadsplikt som skall åvila ledamöterna i advokatsamfundets disciplinnämnd icke skall bryta meddelarfriheten. Härigenom öppnas nämligen möjligheten för offentliggörande av uppgifter om advokaters klienter, vilka för advokaternas del visserligen är skyddade, medan för övriga ledamöter av nämnden så icke är förhållandet.

Utskottet anser därför, i likhet med vad som anförs i motion 1982/83:56, att tystnadsplikt för ledamöter av advokatsamfundets disciplinnämnd skall genombryta meddelarfriheten.

dels att utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

Utskottet hemställer

att riksdagen med anledning av proposition'1982/83:42 såvitt nu är i fråga

a) antar propositionens förslag till ny lydelse av 8 kap. 6 § rättegångsbalken,

b) med bifall till motion 1982/83:56 som en ny punkt 7 i 16 kap. 1 § sekretesslagen inför 8 kap. 6 § tredje stycket rättegångsbalken, varefter 16 kap. 1 § erhåller följande lydelse:

16 kap. Om ansvar på tryckfrihetsförordningens område för brott mot tystnadsplikt

1 § Att friheten enligt 1 kap. 1 § tryckfrihetsförordningen att meddela och offentliggöra uppgifter i vissa fall är begränsad framgår av 7 kap. 3 § första stycket 1 och 2 samt 5 § 1 och 2 samma förordning. De fall av uppsåtligt åsidosättande av tystnadsplikt, i vilka nämnda frihet enligt 7 kap. 3 § första stycket 3 och 5 § 3 tryckfrihetsförordningen i övrigt är begränsad, är de där tystnadsplikten följer av

1. beslut enligt 10 kap. 7 § tredje stycket andra meningen regeringsformen

2 kap. 4 § andra stycket riksdagsordningen eller beslut enligt 4 kap. 15 § riksdagsordningen

2. 3 kap. 3 § tryckfrihetsförordningen, 9 § radioansvarighetslagen (1966:756), 1 § lagen (1982:460) om ansvarighet för närradio eller 11 § lagen (1982:521) om ansvarighet för taltidningar

3. denna lag enligt

2 kap. 1 §

3 kap. 1 §

5 kap. 1 §

5 kap. 2-4 §§

7 kap. 1 eller 4 §

såvitt avser uppgift vars röjande kan antas sätta rikets säkerhet i fara eller annars skada landet allvarligt

såvitt avser uppgift vars röjande kan antas sätta rikets säkerhet i fara eller annars skada landet allvarligt

såvitt avser uppgift hos riksbanken

såvitt avser uppgift om kvarhållande av försändelse på befordringsanstalt eller om telefonavlyssning på grund av beslut av domstol, undersökningsledare eller åklagare

såvitt avser uppgift om annat än verkställigheten av beslut om omhändertagande eller beslut om vård utan samtycke

7 kap. 6 §

7 kap. 9 §

såvitt avser uppgift som hänför sig till annat än ärende om tillrättaförande av elev eller skiljande av elev från vidare studier

7 kap. 11 § första eller andra stycket, 12 § andra stycket eller 14 § första stycket

7 kap. 21 §

såvitt avser uppgift vars röjande kan antas medföra fara för att någon utsätts för våld eller annat allvarligt men

8 kap. 3 §, 5 § första stycket 2, 6 § första stycket 2, 7 § första stycket 2 eller 8 § första stycket

8 kap. 8 § andra stycket

såvitt avser uppgift som hänför sig till myndighets affärsmässiga utlåningsverksamhet

8 kap. 9 §, 12 § första stycket, 13 § eller 15 §

9 kap. 1–4 §§

9 kap. 6 §

såvitt avser uppgift om registrerads förhållanden

9 kap. 7 §, 8 § första eller andra stycket, 9 § eller 10 § första stycket 1

9 kap. 11 §

såvitt avser uppgift som hänför sig till ärende om annat än ekonomiskt bistånd till enskild

12 kap. 5 eller 7 §

4. förbehåll enligt 14 kap. 9 eller 10 § denna lag

5. förordnande med stöd av 5 kap. 4 § eller 23 kap. 10 § fjärde stycket rättegångsbalken

6. 8 kap. 4 § första stycket tredje meningen rättegångsbalken

7. 8 kap. 6 § tredje stycket rättegångsbalken

8. lagen (1979:926) om tystnadsplikt för präst inom svenska kyrkan

9.6 § lagen (1980:11) om tillsyn
över hälso- och sjukvårdspersonalen
m. fl.

